

Klibbticka känns igen på den orange-röda zonen.

Svampar till nytta och skada

Vad har kor, termiter och klibbtickor gemensamt? Jo, alla får energi från cellulosa i växternas cellväggar. Kor och termiter måste ta hjälp från små mikroorganismer i tarmkanalen, bakterier och protozoer, för att kunna frigöra energin från cellulosamolekylerna, medan klibbtickan själv producerar enzymer för nedbrytning av cellulosa. Ostronskivlingen, som också kan bryta ner cellulosa, går bra att odla i skolan.

Tickor

Tickor angriper levande och döda träd genom att svamphyferna växer in i träet. Fruktkropparna är alltså bara en del av svampen. När träet bryts ner bildas vit- eller brunröta som man ofta kan se ute i skogen.

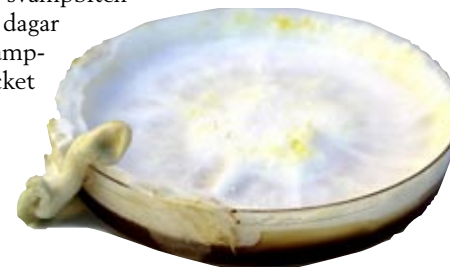
Klibbtickan känns igen på den orange-röda zonen. Den växer ofta på stubbar och döda träd av gran. Klibbtickan bryter ner cellulosa, medan ligninet lämnas kvar. Veden blir brunfärgad och faller sönder i kuber.

Fnösktickan växer på lövträd. Den är gråaktig och liknar till formen en hästhov. Svampen har enzymer som bryter ner både cellulosa och lignin. Eftersom det bruna ligninet bryts ner blir trä som angrips av fnöskticka vitt, poröst och faller sönder i långa fibrer. I mitten av 1800-talet började tändstickor användas mer allmänt. Innan dess slog man eld med hjälp av eldstål, flinta och fnöske. Fnöske tillverkas av fnösktickan, som kokas, torkas och bankas ut till tunna, mjuka skikt. Fnöske har också använts för tillverkning av t.ex. hattar.

🖐️ Odla svamp på lab

Hur åskådliggör man hyfer och visar att svampar är mycket mera än fruktkroppar? Prova att lägga en bit av en svamp inköpt i livsmedelsaffär, t.ex. ostronskivling, shiitake eller champinjon (alternativt vildväxande svamp), på en agarplatta med ett svagt surt substrat (maltagar).

Välj en ung, frisk fruktkropp eller för ostronskivling en samling fruktkroppar. Bryt itu fruktkroppen och skär med en ren, helst steril kniv ut en liten bit av svampens inre. Rör inte vid brottytan med händerna, så undviker du att svampen infekteras. Lägg svampbiten på agarplattan. Efter bara några dagar börjar det växa ut hyfer från svampbiten. Ostronskivling växer mycket snabbt och efter några veckor kan det t.o.m. börja utvecklas fruktkroppar som växer ut från petriskålen (se bild t.h.).

Stubbe med angrepp av brunröta

Fnöske, flinta och eldstål

Fnöskticka